

Joseba Tobar-Arbulu

Ingeniaria

Euroa: atzera bueltarik ez (omen) dago

■ Pentsamendu bakarra hedatu nahi bide da ekonomia arlora ere. Esaten denez, Europako euro moneta atzera bueltarik ez omen dauka. Izan ere, horrela idatzi da gure EUSKALDUNON EGUNKARIAN (1998-01-7). Ortodoxiak eta hemengo ortodoxiazale guztiek diotenez, «1999ko urtarrilaren lehen, euroa sortuko da, baina moneta nazionalekin batera erabiliko da 2002ra arte». Hauxe da gauzak nahasteko biderik zuzenena. Zeren argitu behar dena hauxe baita: Non erabiliko da euroa eta non moneta nazionalak? Zenbait ekonomialarik esaten duten bezala, euroa soilik Europako nazio monetario desberdinen arteko trukeetan erabiliko da, ala ortodoxiak dioenez, euroa eta moneta nazionalak batera? Horixe da, eta ez beste ezer, erabaki behar dena. Horixe da, hain zuzen ere, bueltak emateko behar den eta falta zaigun eztabaida.

Bueltarik egongo denik ez dago batere dudarik, zeren oraingoz inork ez baitaki -agian gure ortodoxoek eta kazetariak bai- zein esparrutan erabiliko den euroa, hau da, nola monetizatuko den Europako herrialde desberdinetan ekoizten dena: moneta nazional ezberdinetan? eurotan? bietan? Eztabaida luzea eta emankorra egon da, eta oraingoz zutik dirau, zenbait bazter akademikotan, nahiz eta hemengo ortodoxoek ezagutu ez.

Akademiatik kanpo ere, euroa eztabaidagai bihurtu da. Kasurako, nahikoa ezaguna den *The New York Review of Books*, literatur kritikari buruzko aldizkarian, J. Joffe-k, (1997, 12,04), *The Euro: The Engine That Couldn't* delakoan, oso ikuspuntu ezkor agertu du 1999n martxan jarriko omen duten euroari buruz. (Bide batez, zertan ari dira gure literatura kritikoak, hain garrantzitsua den Europaren eraikuntzaz eta europar monetaz fitsik esan gabe? Non daude gure saiogile ospetsuak?).

Joffe-ren ustez, arazoa ez datza une konkretu batean konbergentziak eskatzen dituen zenbait aldagai, berdintsu izatean, baizik eta konbergentzia delakoari eustea *in the long run*, luzarorako alegia, zeren indar ekonomiko askotxo baitaude, Europa mailan, lortu nahi den ekonomiaren adostasuna edo konbergentzia apurtzeko. Hori izan da, hain zuzen ere, urteak joan eta urteak etorri euroaren (lehen ecuaren) jaulkitzearen kontra egon den arrazoi nagusienetakoa bat. (Ortodoxiaren ikuspuntua onartuz, egiten den kritikaz ari gara. Badago, egon,

euroa jaulkitzeko beste bide bat, egokiena dena, egunkari honetan behin baino gehiagotan B. Schmitt-en lanei jarraituz, aipatu dena).

Ortodoxiak aurrera segitu nahi du, ez omen dago atzera bueltarik. Baina Joffe-k dioenez, «Europako demokraziaren eztabaidan ez da inoiz eztabaida hau eman. Hurrengo urtarrilean Euroaren trena abiatuko da, baina ez dakigu zein ondorioekin».

Badaude benetako argudioak pentsatzeko trena trenbidetik aterako dela, hots, atzera bueltak egon egongo direla. Autoreak berak idazten duenez, holako aditzera ematen dute ekonomi zientziak eta politikak (*«economics and politics suggests it»*).

Beste aldetik, garbi geratzen da ezen, «Euroa enpresa handientzat, banku eta seguruntza etxe handientzat mesedegarri izango da. Kapitalismo korporatibistaren mesederako». Hau ez da ezkerretan mugitzen den pertsona baten analisia, Harvard-eko Olin Institute for Strategic Studies delakoan aritzen denarena baizik. Hala ere, argi dago mezua: Maastricht-eko akordioen bidez jaulkiko den euroa enpresa erraldoien mesederako izanen da. Non geratzen da europar hiritarra? Non enpresa er-tain eta tipiak? Non nekazariak eta arrantzaleak? Non eta nola egungo estaturik gabeko nazioak? Zein leku daukate langileriak eta langabetuek?

Diruaren joan-etorriak eta merkatu-mekanismoak ez diote onik egingen Europako jende askori, eta oraingoz eratzeke dagoen eta batzuek amesten duten europar super-estatuak ez ditu merkatuak sortuko duen desorekak orekatuko. Okerrago oraindik, gero eta europar kapital gehiago ari da inbertitzen Erteuropan eta Txinan, Europan bertan inbertitu barik. Izan ere, Joffe-ren ustez, «Diruak ez du inolako lagunik». Baina gure arteko euroen aldeko abokatuek eta bozgorailuek (kazetariak bar-ne) behin eta berriz kantatuko digute Maastricht-eko Itunaren bidetik jaulki gura den euroaren *bikaintasuna* eta, dudatan ez egoteko, bikaintasun-egoera horretara iristeko ez dagoela atzera bueltarik dioskute: historiak tautologikoki eurora omen garamatza. Ba ote dago determinismo itsuagorik bozgorailu horiena baino?

Hau sinatzen duenak, aldiz, zenbait ekonomialarirekin batera, uste du, aspalditik gainera, euroari buruz, buelta askotxo egonen dela. Geroak erranen. ■

Xabier Zabaltza

Lege Zaharreko Espainia

Joseba Agirreazkuenagak zuzenduriko *La articulación político-institucional de Vasconia* liburu mi-resgarrian F. J. Torres Villegas-ek 1852. urtean eginiko mapa ageri da. Bertan Nafarroa Garaia, Bizkaia, Araba eta Gipuzkoa baturik daude, *España foral* delakoa osatzen dutelarik. Estatuko gainerako probintziek *España uniforme* delakoa osatzen dute.

Mapa horrek ezerk eta inork baino hobeki erakusten du iragan mendean ez zegoela inolako kontraesanik Euskal Herriaren, Espainiaren eta Lege Zaharraren artean (Oharra: *Lege Zaharra* esapidea Euskal Herriko antzinako ohitura eta erakundeak, hots, foruak, izendatzeko ez du, uste ohi den bezala, Sabino Aranak sortu, Jusef Egiategi zuberotarrak ibilia baitu 1734an). Hego Euskal Herriak *Euskadi* izena izan aitzin (baita *Hego Euskal Herria* izena bera izan aitzin ere) *Lege Zaharreko Espainia* izena izan du. Halaber, José Cadalso andaluziar izkiri-riatzaileak *Espainiako Probintzia Batuak* deitu die Hego Euskal Herriko lau herrialdeei 1774an.

Nafarroa Garaian bi oihu entzun ohi ziren kale-agerraldietan hirurogeita hamarrekota eta laurogeikota hamarkadetan: «Nafarroa Euskadi da» oihukatzen zuten euskal nazionalistek eta «*Navarra foral y española*» espainol nazionalistek. Agerraldi horietan zihardutenek bi goiburu horiek ez kontrajarriak, elkarren osagarriak baizik izan zitezkeela konprenitu izan balute tirabira anitz sailhestuko zituen gure Herriak, baita gorroto handia ere. Izan ere, (*alto*) *navarristek* (eta Estatuko egiteko agintee, jakina) Nafarroa Garaia Euskadi izan zedila onartuko zuten bakar-bakarrik abertzaleek Euskadi Espainia zela onartu izan balute. Hego Euskal Herria Espainian baizik ez daiteke baturik egon, Hego Euskal Herria eta Ipar Euskal Herria Europan baizik baturik egon ez daitezkeen bezal-bezala.

Kornerra

Mikel Elorza

Tablero itxia

■ PPko zinegotzien segurtasunari buruzko eztabaida tiroz zartarazi du ETak Sevillan. Ez dirudi Estatuak deus aldatu duenik; ETak behintzat ez du egin, ez bada azken ekintzaren hoztasun kargan.

Herri Batasunak bere ildo politikoa zabaldu eta indartzeko azaltzen dituen asmoak, emaitza aldetik bederen, errotik moztu dituen talde armatuaren jardunak. Estatuaren itxieria salatzeke jendea biltzeko orduan ez du laguntzen tiro hotsak. Indarraren zurrumbiloak mugimendu politikoak, alderdienak zein norbanakoarenak, irentsi egiten baititu. Eta alderdiek berean segitzeko indarrik izan dezakete, baina norbanako askok ez. Alderdien babesera jotzen dute, edo zurrumbiloari ihes egiten diote. Peoi gutxi baino gogorrekin ari da jokatzeko partida ETA, euren koadrotxoetan tinko, peoi gero eta gehiagoren aurka. Baina hori ez da txarra. Okerragoa da askori, zuri zein beltz, partida gero eta gutxiago interesatzen zaiola.

L A P I h I T Z A

